

El joc de les pilotetes a la festa de Sant Vicent Ferrer de Borriol

Vicent Pallarés Pascual

Una de les festes més importants de Borriol és la de Sant Vicent Ferrer¹. Aquest religiós va elegir la població per fer una parada en el seu camí i per a predicar un dels seus famosos sermons damunt d'una pedra². Dintre dels actes que s'organitzen trobem la romeria que es fa des del poble fins a l'ermita.

En arribar la processó a l'ermita de Sant Vicent té lloc una celebració religiosa i després, als seus voltants, es munta una fira on es poden adquirir diversos objectes. Després de l'ofici religiós, les persones participants esmorzen a prop de l'ermitori. Anys enrere també s'aprofitava l'espai d'una antiga venda de carreters propera³ per a fer aquest àpat.

Un dels jocs tradicionals que s'ha mantingut des de fa diverses generacions a Borriol ha estat el de les pilotetes de Sant Vicent. Aquesta activitat consistia en picar a la mà unes pilotetes. Normalment, les colles d'amics i amigues jugaven amb elles quan tornaven al centre urbà de Borriol, després d'haver passat tot el matí a l'ermita, el dia de la romeria. Era una mostra d'habilitat per veure qui picava el major nombre de vegades seguides.

Fetes amb cuiro, cosides de manera artesanal i amb una goma elàstica aquestes pilotetes van estar sempre vinculades a la festa. Era una joguina que resistia bé el pas del temps. Simplement, el seu ús feia que la goma elàstica que tenien es trencara i calia canviar-la o passar-la una altra vegada per dintre del forat. Durant molts anys eren de les poques joguines que es compraven els nens i nenes i s'havien de fer durar durant tot l'any, fins que el proper Sant Vicent arribara.

Les feia una dona de Vila-real, que any rere any pujava a la fira per a vendre-les. Allí, asseguda, damunt d'una cadireta les tenia dintre de petites caixes de cartró tot esperant que les elegiren. Les fabricava

¹ Veure el llibre de Joan Francesc Mira si es vol aprofundir més en la vida del sant. MIRA, JOAN FRANCESC (2002): *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador*. Alzira: Bromera

² Destaquem l'antologia de Tomàs Martínez si es vol realitzar una aproximació als sermons. MARTÍNEZ ROMERO, TOMÀS (comp.) (1992): *Els sermons de sant Vicent Ferrer*. València: Tres i Quatre.

³ Henri Bouché explica i descriu la jornada de la festa del dia de Sant Vicent de manera més completa. BOUCHÉ PERIS, J. HENRI (2006): *Borriol: records festius (recull des de l'oralitat)*. Castelló de la Plana. Pp. 89-95. BOUCHÉ PERIS, J. HENRI (2009): "Calendari festiu" dins de FALOMIR DELCAMPO, VICENT. (coord.) (2009): *Borriol. Vol.II*. Castelló de la Plana, Universitat Jaume I. Pp. 260-262

amb cuiros de colors diferents i totes eren molt vistoses. De vegades, s'havia d'anar ben prompte a per elles ja que s'acabaven. Era una tradició comprar una piloteta nova cada any que s'anava a Sant Vicent.

Però durant aquests anys els jocs i les joguines han canviat molt. Els nens i nenes que es passejaven per la fireta de Sant Vicent amb el pas del temps en tenien molts més de nous i de diferents per a elegir i al final, les pilotetes sols eren comprades per persones de generacions anteriors que veien en la seva compra una manera de tornar a les tradicions i, en certa manera també, de tornar a la seva infància i adolescència. Tenim constància d'elles a la fira a partir de la dècada del 1950⁴ fins el 2012, any en què la dona que venia les pilotetes va deixar de pujar a vendre-les⁵.

Diverses generacions han aparegut unides a la pràctica d'aquesta activitat, però el fet de no poder-les adquirir al mercat de la romeria ha fet desaparèixer aquesta tradició. També ha fet esborrar la imatge d'aquelles colles que entraven a Borriol jugant amb les pilotetes després de passar el dia a l'ermita de Sant Vicent.

Vicent Pallarès

Publicat originàriament a la revista *La Botalària. Gener de 2017*.

Segona època. *Número 8*. p-84-85.

Bibliografia

BOUCHÉ PERIS, J. HENRI (2006): Borriol: records festius (recull des de l'oralitat). Castelló de la Plana.

⁴ Trobem una referència al periòdic "La Correspondencia de Valencia", a l'article "Dia de fira" on s'explica que es podien comprar a la fira "pelotitas que van y vienen y nunca se pierden..." Aquesta informació ens pot fer veure que era un objecte que es comprava a les fires de l'època. TOMÀS Y MARTÍ, V. (20 juliol 1920). Dies de fira. *La Correspondencia de Valencia*. p.1. Recuperat de <http://prensahistorica.mcu.es/es/consulta/registro.cmd?id=11000270726>

⁵ Henri Bouché ens ha explicat que es venien pilotetes a la fira de Sant Vicent des d'abans de la Guerra Civil Espanyola de l'any 1936". (Henri Bouché, comunicació personal, 7 de gener de 2017)

BOUCHÉ PERIS, J. HENRI (2009): "Calendari festiu" dins de FALOMIR DELCAMPO, VICENT. (coord.) (2009): Borriol. Vol.II. Castelló de la Plana: Universitat Jaume I.

MARTÍNEZ ROMERO, TOMÀS (comp.) (1992): Els sermons de sant Vicent Ferrer. València: Tres i Quatre.

MIRA, JOAN FRANCESC (2002): Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador. Alzira: Bromera.

TOMÀS Y MARTÍ, V. (20 juliol 1920). Dia de fira. La Correspondencia de Valencia. p.1. Recuperat de <http://prensahistorica.mcu.es/es/consulta/registro.cmd?id=11000270726>